

Edebî Miras Turizmi ve Türkiye’de Edebî Mekânlar

Alpaslan Aliağaoğlu*

Mehmet Narlı**

Özet

Turizm olgusu son zamanlarda farklı bir boyut kazanmıştır. Bugün hemen her şey turizmin ilgi odağı olabilmektedir. Dolayısıyla miras da turizmin ilgi alanına girmiştir. Miras, geçmişten kalan her şey ile ilgilidir. Miras turizmi geçmişin turizm amacıyla tüketilmesi olayıdır. Miras turizmi çok kapsamlı olup; farklı başlıklar altında incelenmektedir. Bunlardan biri de edebî miras turizmidir. Edebî miras turizmi edebiyat, mekân ve turizm üçlüsünün buluştuğu yerdir. Edebî kişiler, onların yaşama alanları ve eserlerinin geçtiği yerler, edebî miras turizminin ana çekicilikleridir. Bu çalışmada Türkiye’nin edebî miras turizm potansiyel alanları ortaya konulmaktadır. Bu yapılırken Herbert’in tipolojisi esas alınmaktadır. Sonuçta görülmektedir ki edebî miras turizmi ve bunun için potansiyel alanlar, adı böyle konulmasa da, Türkiye’de öteden beri vardır. Edebî kişilere ait müzeler, İstanbul, Mevlâna kutlamaları, Çanakkale Savaş alanı bu konuda ön plana çıkan örneklerdir.

Anahtar Kelimeler

Turizm, edebî miras turizmi, edebî mekânlar, Türkiye.

Giriş

Bilim, sanat, edebiyat alanında etkin bir üne sahip olan kişilerin daimi ya da geçici olarak yaşadıkları mekânlar miras turizmi açısından çekim alanları oluşturabilmektedirler. Konuya yazarlar ve şairler açısından bakıldığında

* Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi / Balıkesir
alpaslan38ster@gmail.com

** Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi / Balıkesir
metenar@yahoo.com

edebî miras ve turizm konusunda iki temel durumla karşılaşmaktadır. Birincisi, söz konusu yerin edebî kişiden dolayı bilinir ve merak edilir hâle gelmesi, ikincisi o yerle edebî kişi arasındaki sosyal, kültürel ve doğal ilişkilerin merak edilmesi. Kuşkusuz bazı şehirler veya başka mekânlar, yazarların ve şairlerin anlatımıyla daha bilindik ve daha kalıcı bir hayata sahip olmuşlardır. Diğer taraftan edebî kişilerin yaşama alanları, onlara ilgi duyan kişiler için çeşitli imkânlar sunmaktadır. Yazar veya şairlerin çalıştığı mekânı görmek, onların yürüdükleri yerlerde yürümek, teneffüs ettikleri havayı solumak, hatıralarına dokunmak, ilgi çeken başlıca çekiciliklerdir (Herbert 1966: 77). Bu gün birçok insan C. Baudelaire’in eserlerinden Paris’i; J. Joyce’un eserlerinde Dublin’i, Kavafis’in şiirlerinde İskenderiye’yi ve Yahya Kemal’in eserlerinde İstanbul’u görmektedir. Ya da bu şehirlere gidenler, sözü edilen yazarların izlerini aramaktadırlar. Geçmiş şimdide yaşatan, şimdidi düşsel bir alana aktaran (Narlı 2007: 160) bu izlerin, görülüp izlenebileceği yerlerin başında, yazar evleri veya müzeleri gelmektedir. Bunlarla birlikte onların romanlarında geçen alanlar da önemlidir. Bu tür alanlar bugün turizm maksadıyla tüketilmektedir. Böylece edebî miras turizmi ortaya çıkmaktadır. Edebî miras turizmi mekân, edebiyat ve turizm üçlüsünün buluştuğu yerdir.

Bu çalışmanın amacı, edebî miras turizmini, Türk turizm gündemine taşımak, Türkiye’de bu açıdan potansiyel olan alanların varlığını ortaya koymaktır. Çalışma altı adet başlıktan oluşmaktadır. Turizm ve miras turizmi, edebî miras turizmi çalışmanın hangi teorik temele dayandığını ortaya koymaktadır. Yöntem bölümünde, teorik çerçevede ortaya konulan bilgiler ışığında mevcut bilgilerin nasıl işlendiği hakkında bilgi verilmektedir. Farklı ülkelerde konuyla ilgili çalışmalar ilgili yayınlar başlığı altında irdelenmektedir. Analiz olarak kabul edilebilecek kısmında eldeki bilgiler ışığında Türkiye’nin edebî mekânları üç farklı alt başlık altında irdelenmekte; çalışma, sonuç ve gelecek çalışmalar için öneriler ile sona ermektedir.

Turizm ve Miras Turizmi

Dünyanın en büyük ekonomisi hâline gelen turizm, farklı şekillerde tanımlanmaktadır. “Boş zaman, zaman ölçütü olarak ele alınırsa, bu esnada yapılan faaliyetler rekreasyon olarak ifade edilir. İş seyahatleri dikkate alınmazsa, turizm rekreasyonel faaliyetlerin farklı bir şeklidir. Bu farklılık turizmin bölgesel, ulusal ve uluslararası mekânda gerçekleşmesiyle ortaya çıkmaktadır” (Boniface ve Cooper 1994:1-2). Yine turizm “İnsanların devamlı yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerden, kısa süreli ve geçici olarak belirli destinasyonlara hareketleri ve bu destinasyonlarda kalış süresindeki faaliyetlerine denir”

(Jackson 1989: 3). Başka bir tanıma göre turizm; gezmek, görmek, dinlenmek, eğlenmek, için geçici olarak yer değiştirmeyi ifade etmektedir (Köksal 1994: 1). Son olarak turizmi “insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünüdür” (Toskay 1983: 39) şeklinde tanımlamak mümkündür.

Turizm olgusu, son yıllarda yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimlerle birlikte farklı boyutlar kazanmıştır. Günümüzde geleneksel turizm anlayışının bir ürünü olan kitlesel turizm yaygın olmakla birlikte, kültür ve doğa eğilimli turizm çeşitleri de önem kazanmaya başlamıştır. Böylece 1970’li yıllardan sonra alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de miras turizmidir. “Yeryüzü üzerindeki en büyük gösteri olarak tanımlanan turizmin hayat kaynağı mirastır” (Boniface ve Fowler 1993: XI). Geçmişte bazı romanlarda miras betimlemesi olarak kullanılmışsa da miras kavramı, 1970’li yıllarda Avrupa’da sıkça kullanılan bir kavram olmuş, 1980’li yıllarda ise artan bir şekilde geniş anlam kazanmış ve ticari amaçlar için kullanılabilir olmuştur (Prentice 1993: 21). Kültürel turizmin gelişen bir parçası olan miras turizminin birbirinden farklı tanımları yapılmıştır. “Miras, geçmişin bugünkü kullanımı olarak ele alınırsa, miras turizmi geçmişin turizm amacıyla tüketilmesi anlamına gelmektedir” (Light 2000: 160). Başka bir tanımda miras turizmi “odak noktası miras kalan şeyler olan turizm çeşidi olarak tarif edilmektedir. Miras kalan şeyler ise tarihî binalardan, sanat çalışmalarına ve güzel manzaraya kadar değişen anlamlar içermektedir” (Yale 1991: 21). “Miras turizmi, mekânın yeniden yorumlanması sonucu ortaya çıkan, her türlü geçmişi (doğal ve sosyo-kültürel geçmiş) özleme dayalı bir turizm çeşididir” (Aliğaoglu 2004: 67)

Miras turizminin ortaya çıkışının farklı nedenleri vardır. Başka bir anlamıyla geçmişe olan rağbet, küreselleşme, toplumda yaşanan sosyal değişim, koruma kaygıları ve tarih bilinci ile artmaktadır.

Miras turizmi tek bir çekiciliğe bağlı değil, birden çok çekiciliğe sahiptir. Bu çekiciliklere bağlı olarak farklı miras turizm çeşitlerinden söz etmek mümkündür. Konuyu doğal miras turizmi ve sosyo-kültürel miras turizm ana başlıkları altında incelemek mümkündür. Yine sosyo-kültürel miras turizmi, kendi arasında alt başlıklara ayrılabilir niteliktedir. Keder turizmi (dark veya thanatourism), endüstriyel miras turizmi, soy-sop araştırma turizmi (legacy tourism) ve sıra turizmi, köle miras turizmi ve yerliler

miras turizmi, sosyo-kültürel miras turizminin başlıca çeşitleri arasındadır. Bu çeşitlerden biri de “Edebî Miras Turizmi”dir.

Edebî Miras Turizmi

Edebî mekânlar, edebî kişiler ve onların eserleriyle ilişkili alanları ifade etmektedir. Bu açıdan ele alınırsa, edebî miras turizmi, edebî mekânların turizm amacıyla tüketilmesi anlamına gelmektedir. Edebî miras turizmi, çeşitli nedenlerle turist çekmektedir. Başka bir anlatımla edebî miras turizminin kendine özgü çekicilikleri vardır. Bu çekicilikler, mekânın nadir ve genel nitelikleri olarak iki başlık altında incelenebilir. Genel nitelikler, mekânın başka çekiciliklerini (erişebilirlik, turistik güzergâh üzerindeki konum, doğal ve başka kültürel çekicilikler, değişik hizmet ve imkânlar) ifade ederken, nadir nitelikler edebî çekicilikleri ifade etmektedir. Bu çekiciliklerden biri edebî kişiliklerin yaşamıyla ilişkili, örnek olarak onların yaşadığı, çalıştığı yerlerdir. Başka bir anlatımla edebî veya artistik yerler, ziyaretçilerin anlam yüklediği ve bu anlamın değerine bağlı olarak ziyaretçileri kendine çeken yerlerdir. Bu anlam, bir roman okumadan kaynaklanabileceği gibi yazar veya artistin hayatının bilinmesinden de kaynaklanmaktadır. Buna bağlı olarak yazarların romanlarında veya çeşitli eserlerinde geçen mekânlar başka bir çekicilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu alanlar, gerçek veya kurgusal (hayali) olanın bir araya gelmesi ile önem kazanan mekânlardır. Üçüncü önemli neden, hikâye veya romanın geçtiği yerin, toplum için önemli olan anlamıdır. Bu anlam, bir keder zamanı veya anavatanın kaybedilmesi anlamını taşıyabilir. Son çekicilik, edebiyattan çok, yazarın yaşamında dramatik bir olayı ifade etmektedir. Örnek olarak edebiyatçı olmayan fakat sanatçı Van Gogh’un evi, sanatıyla ilgili olmayan ancak onun ölümüyle ilgili olarak çok sayıda ziyaretçi çekmektedir (Herbert 1996, Herbert 2001).

Yöntem

Printice (1993) sık başvurulan “Tourism and Heritage Attractions” (Turizm ve Miras Çekicilikleri) adlı eserinde, miras çekiciliklerini 23 alt başlıkta ele almaktadır. Bunlardan biri de tarihî kişilerle ilgili çekiciliklerdir. Yazar ve ressamlarla ilgili yer ve alanlar bu çekiciliklere dâhildir. Edebî mekânlar ve coğrafi görünüşler, farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Bunlardan biri belirli bir yazar veya metnin eleştirisel olarak ele alınmasıdır. Coğrafi bakış açısı, olaya yer yönelimli olarak bakmaktadır. Coğrafi çalışmalarda konu bölgesel, humanistik ve yapısalcı yaklaşımlı olarak irdelenmektedir (Smith 2003). Bu çalışmada, ilgili yayınlar başlığı ile yer yöne-

limli çalışmalara yer verilmektedir. Çalışma Türkiye’yi konu aldığı için yer yönelimli olmak gibi bir özelliğe sahiptir. Çalışmada Herbert’in (2001) edebî miras turizmi çekicilikleri sınıflandırması kullanılmıştır. Ancak burada genel nitelikler dikkate alınmamış, nadir nitelikler, yani edebî çekicilikler üzerinde durulmuştur. Türkiye’de edebî kişilerin yaşama alanları tespit edilirken, Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan “Türkiye Müzeleri” adlı eserde, müze durumuna getirilmiş yazar evleri dikkate alınmıştır. Yazarların roman ve eserlerinde geçen gerçek veya hayali mekânların tespiti için yeni Türk edebiyatında kaynak taraması yapılmıştır. Edebî açıdan Türk toplumu için hayati öneme sahip olan olay konusunda Çanakkale Savaşları örnek olarak seçilmiştir.

İlgili Yayınlar

Squire’e göre (1994: 103-120), turizm ile kültür ve toplum arasında geniş ölçülü ilişkiler mevcuttur. Edebiyat turizmi, sadece edebî etkilerin bir fonksiyonu değildir. Turizm, bir dizi kültürel anlam ve değerlerin anlatıldığı bir araçtır. Yazar, çalışmasında, Johnson’un kültürel dolaşım diyagramını kullanmıştır. Diyagramın birçok uygulama alanı mevcuttur. Bunlardan bir tanesi de turizm ve turist deneyiminin kültürel anlamlarının anlaşılmasının gelişimini sağlamasıdır. Daha açık bir anlatımla diyagram, turizm, kültür ve toplum arasında karşılıklı ilişkilerin mevcut olduğu fikrini ortaya koymaktadır.

Makalede Beatrik Potter’in göl alanında (Lake District) edebiyat turistlerinin miras deneyimini ele almaktadır. Çalışmada, turistik deneyim kullanılarak edebî miras elemanları ile ilişki kurmak, daha da önemlisi, diğer sosyal ve kültürel değerlerle edebî miras turizmi arasındaki bağlantı vurgulanmaktadır. Potter çocuklar için yazmış olduğu hikâyelerde, göl alanında bulunan bir köy olan Sawrey’de, Tepe Başı Çiftliği’nde ve onun yakınında yer alan yazlık evler ve bahçeleri sıkça kullanmıştır. Özellikle Tepe Başı Çiftliği (Hill Top Farm), Potter’in bıraktığı şekilde korunmakta ve yazarın anısına kullanılan, kamuya açık bir müze durumunda bulunmaktadır. Bu müze, çocuklardan çok yetişkinler tarafından ziyaret edilmekte ve onları çocukluklarına geri götürdüğü gibi onlarda özgün İngiliz kırsal alanı izlenimini bırakmaktadır.

Herbert (1996: 77-84), artistik ve edebî miras turizminin sosyal yapılması ile ilgili teorik bilgi verdikten sonra, Fransa’da bulunan üç artistik ve edebî mekânı ele almaktadır. Bunlar, Normandiya kıyısında bir turistik merkez olan Cabourg, Brittany’de bulunan Pont-Aven, Paris’in kuzeyinde Oise vadisindeki Auvers-sur-Oise’dir. Cabourg, yazar Marcel Proust ile

ilişkili iken, Post-Aven ressam Gauguin, Auvers-sur-Oise ise Vincent Van Gogh’un yaşama alanıdır. Cabourg, Marcel Proust’un hem yaşadığı yerdir, hem de onun bir romanında (Geçmişin İzinde) mekân olarak yeniden kurulmuştur. Pont-Even, Gauguin’in artistik ifadenin yeni şekillerini ve yeni resim yapma stilini oluşturduğu yerdir. Auvers, burada birçok önemli Fransız ressam yaşamış olmasına karşın, kendini, Van Gogh ile özdeşleştirmekte ve turistik imaj oluşturmaya çaba harcamaktadır.

Herbert’e göre (1996: 78), yukarıda ifade edilen yerler kendilerini artistik ve edebî miras turizminin sosyal yapılaşma süreci ile turistlere sunmaktadırlar. Bu süreç dört aşamalıdır. Bunlar; üretim, metin, okuma ve etki aşamalarıdır. Üretim aşamasında özendirme, imaj ve gelişim üzerine kararlar alınmakta, metin aşamasında bu kararlar mekâna yerleştirilmekte, okuma aşaması, ziyaretçilerin mekânı kullanım ve mekânla etkileşim biçimlerinden oluşmaktadır. Etki aşaması ise ziyaretin ziyaretçilerin davranışları ve değer yargıları üzerindeki etkilerinden oluşmaktadır.

Sonuç olarak, söz konusu üç mekânı ziyaret eden kişiler, artistik ve edebî hac amaçlı turistlerden çok, genel amaçlı turistlerdir. Sadece az sayıda ziyaretçinin mekânların artistik ve edebî önemi hakkında ön bilgisi vardır. Ancak ziyaretten sonra bu mekânların önemi ve bunlara duygusal bağlılık kazanılmıştır. Metin oluşturma çabası içinde olan her üç mekân önemli ölçüde turist çekmişse de, bunda, bu mekânlarda kültürel imaj oluşturmalarının hangi ölçüde etkili olduğunu ölçmek zordur. Cabourg, barok mimarisi ve kıyıda olma özelliği nedeniyle turist çekmişse de, kültürel çekiciliklere en az bağımlı olan yerdir. Auvers, bu üçlü arasında artistik mekân imajına en çok umudunu bağlayan yerdir.

Fawcett ve Cormack’a (2001: 686-704) göre Lucy Maud Montgomery, Kanada’nın en iyi bilinen ve eserleri yabancı dillere en çok çevrilen ve “Anne of Green Gables” adlı eseri ile tanınan yazardır. Yazar, eserleri ile Prens Edward Adasının edebî miras turizmine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Yazarlar üç ayrı lokasyonda, Montgomery’nin Cavendish evi (Yeşil Üçgen Çatılı Ev), Prens Edward Adası Milli Parkı ve Park Corner’de bulunan Anne’nin Yeşil Üçgen Çatılı Müzesi, edebî miras turizminin özgülüğü (otantikliği) üzerinde çalışmışlardır.

Bu üç alanın yöneticileri kendi alanlarını otantik olarak tanımlamakta ve ziyaretçilere sunmaktadırlar. Otantiklik, açık gerçek vurgular ve gerçek olamayan kesin dışlamalarla sağlanmaktadır. Buna bağlı olarak her bir alanda otantikliğin farklı yorumlama biçimleri görülmektedir. Bu yorum-

lar L. M. Montgomery’nin Cavendish Evi’nde modernist, Yeşil Üçgen Çatılı evde akılcı, Anne’nin Üçgen Çatılı Müzesi’nde ise seçicidir. Modernist yorumlama, orijinalliğe, başlangıca, gerçeğe ve çoğaltmamaya bağlı bir düşüncedir. Akılcı yorumlama, bürokratik olarak onaylanmış yorumlamaları ayırmaya ve insanları bu yönde yönlendirmeye dayalı büyük ölçüde bilinçli bir plan sunmaktadır. Dolayısıyla Kanada Federal Parkları düzenlemesine göre, sahanın, Montgomery’nin yaratıcılığını etkilediği şekliyle kalmasını arzu etmektedir. Dolayısıyla park yönetimi, alanın yazarın kurgusal tanımlamaları ölçüsünde dekore edilmesine ve manzaralandırılmasına izin vermektedir. Seçici yorum ise yapılaşmamış, çok yönlü, birçok turistik yorumlamalar üzerine kuruludur.

Herbert bir başka çalışmasında (2001) Birleşik Krallık’ta iki edebî mekân olan Chawton ve Laugherne’yi incelemektedir. Bu iki mekân edebî kişiliklerden sırasıyla Jane Austen ve Dylan Thomas ile ilişkilidir. Bu iki alan yazarlar ve onların çalışmalarına adanmış yerlerdir. Her iki alanda turistik deneyim daha çok yazar evleri ve yakın çevresinden oluşmaktadır. Ancak bu durum daha çok Chawton ile ilgilidir. Çünkü bu alanda ne yazarın romanları için bir mekân, ne de yazarın romanlarında kullandığı karakter ve olaylar meydana gelmiştir. Chawton’da Austen’in aile eşyaları, bir tutam saç ile ziyaretçiler yüzünden öldüğü hastalığının ayrıntılarını anlatan gıcırıtılı kapı bulunmaktadır. Laugarne’de Dylan Thomas’ın kaydedilmiş şiir okuyan sesi, video, aile fotoğrafları, belge ve mektupların kopyası bulunmaktadır.

Yazarın araştırma soruları, başlıca turist tipleri, mekânlar hakkında önceden bilgi sahibi olup olmama ve ziyaretlerin nedenleri olmuştur. Çalışma alanlarının turist tipleri yönünden ortak özellikleri, yüksek sosyal sınıfın hâkimiyeti, tatilcilerin, genç ve orta yaşlıların çokluğu ile ilk kez ziyaretçilerin mevcut oluşudur. Edebî mekânlar hakkında ön bilginin yüksek oluşu dikkat çekicidir. Örnek olarak ziyaretçilerin %90’nın Jane Austen’in işlediği konuları bildiği tespit edilmiştir. Mülakat yapılanların %79’u ise, Dylan Thomas’ın eserlerini okuduklarını, duyduklarını ve gördüklerini ifade etmişlerdir. Sosyal sınıfla miras alanlarını ziyaret etme alışkanlığı arasında ilişkinin varlığı, çalışmanın esas sonucun olarak ortaya çıkmıştır. Edebî mekânlarla miras mekânları, bu konuda aynı özelliklere sahiptir.

Özdemir, turizm ve edebiyat arasındaki ilişkinin bazı yönlerini ele almaktadır. Bu ilişkinin çift yönlü olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, “gezgin edebiyatçılar, gezgin edebiyat gelenekleri, sanal ortamda edebiyat-gezgin işbirliği, turistik amaçlı tanıtımda edebî söylemin işlevselliği, moda

ülke ve kentler yaratan yazar ve şairler, çocuk edebiyatı ile popüler edebiyatın turizm boyutu, okur yaratan seyahatler ve gezgin yaratan okumalar, edebiyat ürünlerini kültürel ekonomik değere dönüştüren turizm, edebiyat-turizm ilişkisini kolaylaştıran bağlam olarak medya vb.” (2009: 49) ele alınan başlıca konulardır.

Türkiye’de Edebi Mekânlar

a- Müze Edebi Mekânlar: Türkiye, yazar ve şairlerinin hangi özel mekânlarda yaşadıklarını bilme açısından oldukça yoksuldur. Örneğin klasik edebiyatımızın büyük şairleri olan Fuzulî’nin, Baki’nin ya da Şeyh Galip’in evleri bilinmemektedir. Buna rağmen son yıllarda bu konuda duyulan hassasiyete bağlı olarak, Türkiye’de farklı illere dağılmış hâlde bulunan sekiz adet yazar evi, müze durumuna getirilmiştir. Buna ek olarak bir de Divan Edebiyatı müzesi kurulmuştur. Yazar müzeleri veya evleri açısından en önemli şehir İstanbul’dur.

İstanbul, ülkemizin edebî mekânlarının başkenti durumundadır. Gerçekten de tablo 1’e bakıldığında görülmektedir ki İstanbul Divan Edebiyatı müzesi dışında dört farklı müzede altı edebî kişiliğe ait eserler bulunmaktadır. Bunlardan Aşîyan müzesi gerek Tefik Fikret, gerek Abdülhak Hamit, gerekse şair Nigar hanım ile ilgili eserlerle doludur. Tefik Fikret’in Bebek semtinde projesini kendi yaptırdığı “Aşîyan” adıyla ün kazanmış bu evi ziyaret eden insanlar, bu eşyalardan, şairin ve dönemin maddi ve manevi özelliklerine dair bilgiler ve duygulanımlar edinmektedirler. Aşîyan, Batı’daki yazar/şair evlerinin müzeye dönüştürülmesinin Türkiye’deki ilk örneği de sayılabilir.

Tablo 1: Türkiye’de Müze Edebi Mekânlar

Müzenin adı	İlgili yazarlar	Bulunduğu yer
Mehmet Akif Ersoy Evi	Mehmet Akif Ersoy	Ankara
Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Müzesi	Cahit Sıtkı Tarancı	Diyarbakır
Ziya Gökalp Müzesi	Ziya Gökalp	Diyarbakır
Yunus Emre Müzesi	Yunus Emre	Eskişehir
Aşîyan Müzesi	Tefik Fikret, Abdülhak Hamit, Şair Nigar Hanım	İstanbul
Divan Edebiyatı Müzesi		İstanbul
Adam Mickiewicz Müzesi	Adam Mickiewicz	İstanbul
Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi	Hüseyin Rahmi Gürpınar	İstanbul
Özel Sait Faik Abasıyanık Müzesi	Sait Faik Abasıyanık	İstanbul
Mevlana Müzesi	Mevlana	Konya
Hacı Bektaş-ı Veli Müzesi	Hacı Bektaş-ı Veli	Nevşehir
Âşık Veysel Müzesi	Âşık Veysel	Sivas

Kaynak: Kültür Bakanlığı 2002.

Bunlara, oğlu Işık Ögütçü tarafından Harbiye’de kurulan Orhan Kemal Müzesi eklenebilir. Orhan Kemal özel eşyalarının, mektuplarının ve eserlerinin toplandığı müze, hem İstanbul’dan, hem de İstanbul dışından gelen bazı kimselerin ilgisini çekmektedir. Yine İstanbul’da Polonyalı turistler için bir çekicilik olabilecek, özgürlük şairi Adam Mickiewicz müzesi de bulunmaktadır.

İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu’ndaki şehirlerin hatta bütün İslam beldelerinin merkezi olarak edebiyatta yer alır. Bu yanı sıra o, mutlak ve metafizik teklifin, yeryüzündeki simgesidir. Taşlıcalı Yahya bir şiirinde “Biz Firavunlar gibi büyük binalar yapmayız” derken, hem İstanbul’un evlerinin niçin geçici ve dayanıksız malzemelerle yapıldığını açıklar, hem de bir inanca yaslanan mimari estetiğinin temelini gösterir. Neredeyse Nedim’e kadar, İstanbul’un parçalar hâlinde tasvir edilmemesi, şairlerin belirli yerleri çok az tasvir etmesi de bu yüzdendir. Mesnevi girişlerinde, Ramazaniyelerde, Sevahilnâmelerde, özellikle İstanbul’un mesire yerleri bulunmaktadır. Nedim, bütün varlığı ile İstanbul’u yaşayan Divan şairlerindedir. Onun şiirlerinde İstanbul’un nasıl içselleştirildiği, nasıl canlı ve huzur veren bir atmosfer olarak her an bulunduğu açıkça görülür (Narlı 2007: 45). Osmanlı medeniyetinin yıkılışı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin doğuşu yıllarında kuşkusuz yeni Türk şiirinde İstanbul’u, bütün bir medeniyetin eşyaya sinmiş hâli olarak gören; bu yüzden onun her yapısını, her semtini, her manzarasını seven en önemli şair Yahya Kemal Beyatlı’dır (Narlı 2007: 162).

Hem imparatorluklar dâhilindeki farklı şehirlerden, hem de imparatorluklar dışında Doğu’da ve Batı’daki diğer ülke ve şehirlerden birçok yazar ve şair İstanbul’a gelmiş; ya orada yerleşmiş ya da uzun süre orada yaşamıştır. İstanbul’un bu anlamda cazibe merkezi olmasının kültürel, siyasal ve doğal sebepleri vardır. İstanbul, yüzyıllar boyunca kültürü üreten ve dağıtan bir merkezdir. Bizans’tan Türkiye Cumhuriyeti’ne uzanan süreçte İstanbul, daima farklı dillerin, dinlerin ve kavimlerin kendi ırmaklarını akıttıkları bir deniz niteliğini kazanmıştır. Yüzyıllardan beri şair, yazar ve düşünürler, bu kültür merkezinin havasını solmak, orada ufuklarını genişletmek, insanlığın tecrübesinden faydalanmak için İstanbul’a akıp dururlar. İstanbul siyasal olarak da bir çekim merkezidir. Çünkü öncelikle dünya siyasetine yön veren imparatorlukların hayat bulduğu yerdir. Uygarlık tarihi boyunca Akdeniz, Ortadoğu ve Avrupa siyasetinin dengeleri daima İstanbul ekseninde kurulur. Osmanlı’dan sonra Batı için, Doğu kültürlerini ve siyasetini bütünüyle

temsil eden tek yer İstanbul’dur. Öyle ki Batı sanayileşmesiyle eş zamanlı olan oryantalizm araştırmalarında hem bir üs, hem de Doğu bölgelerine açılan bir kapı durumundadır. Özellikle on sekizinci yüzyıldan sonra Wambery, Piyer Loti, Edmondo De Amicis gibi Batılı kültür, siyaset ve edebiyat adamları, çok uzun süreler boyunca İstanbul’da yaşamışlardır. İstanbul, doğal olarak da dünyanın en çok ilgi gören şehirlerindedir. Denizleri ve kıtaları birbirine bağlayan Boğaz ve çevresi, bütün bu manzaraları temsil eden bir mekân olarak, dünya tabiatı literatüründe önemli bir yer edinmiştir. Dünya literatürüne Bosporos olarak kaydedilen Boğaziçi, Türk şairlerin ilham kaynağı olduğu gibi, Fransız La Martene’den, Loti’den, Polonyalı Adam Mickiewicz’e kadar birçok şaire de ilham kaynağı olmuştur.

Mehmet Akif Ersoy Müzesi Ankara’da bulunmaktadır. Mehmet Akif, Millî Mücadele’ye katılmak için İstanbul’dan Anadolu’ya geçtiğinde Kastamonu, Ankara ve Balıkesir illeri ve çevresinde hem Kuva-yı Milliye’nin kurulma aşamalarına katkıda bulunmak, hem de halkın kendi manevi dinamiklerine sarılmasına yardımcı olmak için çalışmalar yapmıştır. Ankara’daki yıllarını, Samanpazarı semtinde bulunan Taceddin Dergâhı içindeki bir evde geçirmiştir. Bu ev, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti İstiklal Marşı’nın yazıldığı ve şairin Burdur milletvekili olarak çalışmalarını sürdürdüğü yerdir. Bu ev, Türkiye Yazarlar Birliği’nin çalışmaları ve Kültür Bakanlığı’nın onayı ile müze hâline getirilmiş; öncelikle Akif’ten kalan bazı elbiseler, mektup ve edebî evraklar burada sergilenmiştir. Müze, Mehmet Akif’in edebî ve siyasi çalışmalarına yakınlık duyanlar ve Millî Mücadele dönemini araştıranlar için bir çekim merkezi olma yolundadır.

Mevlâna Müzesi Konya’da, Hacı Bektaş-ı Veli Müzesi ise Nevşehir’in Hacı Bektaş ilçesinde bulunmaktadır. Bir başka önemli müze ise Eskişehir’in Mihalicık ilçesinde bulunan Yunus Emre Müzesi’dir. Bu edebî kişiliklerin Türk edebî hayatında önemi olmakla birlikte, Mevlâna ve Yunus Emre, uluslararası öneme sahip edebî kişiliklerdir. Bu açıdan bakılırsa Konya şehrinin uluslararası öneme sahip bir edebî mekân olduğu ortaya çıkmaktadır. Her yıl Konya’da düzenlenen Mevlâna etkinliklerine ve Şeb-i Arûs törenlerine Türkiye’den ve dünyanın çeşitli ülkelerinden binlerce kişi katılmaktadır. Yine bu edebî kişilerin önemli bir özelliği de günümüzden uzak geçmişte yaşamış olmalarıdır. Diğer edebî kişilerden farklı olarak bunlar anma törenleri ile anılmakta, bu açıdan belirli dönemlerde kısmen de olsa turistik aktiviteye neden ol-

maktadırlar. Konu, müze ziyaretçileri açısından ele alınırsa, denilebilir ki özellikle Cumhuriyet’ten sonra Konya, kültürel bir mekân olarak hep var ola gelmiştir.

Diyarbakır da yazar-şair müzeleri açısından son yıllarda ilgi çeken bir şehirdir. Bugün Diyarbakır’ı ziyaret eden insanların çoğu Sur çevresinde Camii Kebir Mahallesi’nde bulunan Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Gökalp müzelerini de görmek istemektedirler. “Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi” olarak kullanılan bina, şairin çocukluğunu yaşadığı baba evidir. 34 yıldan beri müze olarak hizmet veren 266 yıllık tarihi bir mekân olan evde, 19.yüzyıl Diyarbakır yaşantısını canlandıracak etnografik malzemeler ile Cahit Sıtkı Tarancı’nın özel eşyaları, el yazısı ile yazılmış mektupları ve kitaplarının yanı sıra aile fotoğrafları ve belgeler de sergilenmektedir.

“Ziya Gökalp Müzesi” olarak hizmete sunulan ev de Gökalp’in çocukluğunu, gençliğinin bir bölümünü yaşadığı baba evidir. Bu mekân da 19. yüzyılda Diyarbakır’da varlıklı ailelerin kullandıkları konaklardan biridir. Bu konak, 1953 yılında devlet tarafından mirasçılardan satın alınarak müze-ev hâline getirilmiştir. Haremlik ve selâmlık olmak üzere iki bölüm hâlinde iki katlı olan evde mekânlar, ortadaki iç avlunun etrafına yerleştirilmiştir. Müze-evde yazara ait eşyaların yanı sıra yörenin etnografik eserleri de sergilenmektedir.

b- Alansal Edebî Mekânlar: Kuşkusuz İstanbul, kültürel, siyasal ve doğal özellikleri ile yüzyıllardır bir cazibe merkezidir. Yerli ve yabancı edebiyatın İstanbul’u konu edinmesi de bu özelliklere bağlıdır. Fakat İstanbul’un bütünüyle ve bazı mekânlarıyla daha bilinir, sevilir ve aranır hâle gelmesinde edebî metinlerin de payı vardır. Kuşkusuz birçok Avrupalı seyyah, Galata’yı, Kâğıthane işretlerini, sahillerin canlılığını ve güzelliğini Nedim’in, Şeyh Galip’in şiirlerinden öğrenmiştir. Ondokuzuncu yüzyılda Çamlıca’nın gezme-eğlenme yeri, Beyoğlu’nun Batılı yaşama biçiminin mekânı olarak ün kazanmasında elbette Namık Kemal’in, Recâizâde Ekrem’in, Ahmet Mithat’ın romanlarının payı önemlidir. Sultanahmet, Üsküdar, Boğaz, Adalar gibi mimari yapılar ve doğal güzellikler çevresinde oluşan ilgi ve hayranlık, biraz da okunarak edinilmiş bir ilgi ve hayranlıktır. Yani Süleymaniye’yi var eden biraz Yahya Kemal’dir. Sait Faik’i okuyanlar Adaları, özellikle Burgaz Ada’yı daha farklı bir dikkat ve ilgi ile dolaşırlar. Abdülhak Şinasi Hisar’ın, boğaz yalıları çevresinde geçen hatıralarını okuyanlar, doğal güzelliğin

içine sinmiş hayatları bulurlar. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın beş şehri anlatan (İstanbul, Ankara, Konya, Bursa, Erzurum) kitabından sonra, şehre kültürel bir miras, bir uygarlık sembolü olarak bakanların sayısı artmıştır. Ahmet Rasim, Şehir Mektupları (1912), Eşkâl-i Zaman (1918) Fuhş-ı Atik (1921), Muharrir Şair Edip (1924) gibi kitaplarında, şehrin çalışma, eğlenme ve kültür mekânlarını anlatırken, yaşadığı şehri, kendi kimliğini oluşturan derin bir çevre olarak ortaya koyar ve Piyer Loti’nin “İstanbul gündüz en parlak, gece en karanlık şehirdir” sözü etrafındaki hükümleri İstanbul’u içeriden daha derinden tanımayanların söylediğini düşünür. Yine hem yerli hem de yabancı ilgililere İstanbul’u bütün hayatıyla tanıtmaya çalışan Abdülhak Şinasi Hisar, İstanbul’daki “hemen her binanın, içinde yetiştiği tarihin bir parçası olduğunu; tıpkı durmuş bir saat gibi içinde kaldığı zamanı gösterdiğini” (1956: 167) söyler.

İstanbul dışında edebî bir alan niteliği kazanan şehirler olmuştur. Özellikle Çanakkale, Maraş, Antep, İzmir, Kütahya gibi birçok Anadolu şehri özellikle Millî Mücadele’deki rolleriyle şiirlere, romanlara konu olmuşlardır. Birçok insan, Çanakkale’yi, Mehmet Akif’in şiiriyle, Kütahya, İzmir gibi bölgeleri Reşat Nuri’nin, Halide Edip’in romanları ile sevmiştir. Anadolu şehirlerinin edebiyatta yer almasının bir sebebi de Cumhuriyet dönemindeki millî bakış açısıdır. Her Anadolu şehri bir değer taşımaktadır. Örneğin Kütahya ve Bursa çinileriyle, Konya, Selçuklu eserleri ve Mevlâna’yla konu olur. Aslında bütün şehirlere duyulan sevgi, vatan sevgisinin parça parça ifadesinden başka bir şey değildir. Modern ve millî bir ülke hedefini gerçekleştirmek için Anadolu şehirlerine açık bir gönülle giden şairler, Anadolu’nun her köşesinin bir cennet olduğunu düşünürler. Türk insanında vatan ve memleket sevgisinin oluşmasında bu dönem şairlerinin ve yazarlarının büyük etkisi vardır. Cumhuriyet dönemi yazarlarından Cevat Şakir Kabaağaçlı’da (Halikarnas Balıkcısı) Ege ve Akdeniz kıyıları, Nev Yunanî anlayışa da bağlı olarak tam bir edebî mekân olarak görünürler. Bodrum’un dikkat çekmesi ve sakin bir dinlenme yeri olarak bilinir olmasının ilk sebebi, Halikarnas Balıkcısı’dır. Bodrum’da sürgün hayatı yaşadığı yeri anlatan bir yazarın severek anlattığı bu doğal mekân, onun anlatımıyla bilinir hâle gelmiştir. Edremit’in bilinir ve dikkat çeker hâle gelmesinde Sabahattin Âli’nin; yine bu çevrede Hasan Boğuldu adlı bir mekânın ziyaret edilmesinde Necati Cumalı’nın eserlerinin payı vardır.

Şair ve yazarların doğum yerleri veya hatıralarında söz ettikleri mekânlar da o yörenin yeni bir boyutuyla bilinmesini sağlamaktadır. Son yıllarda Gönen’de yapılan Ömer Seyfettin Kültür ve Sanat Etkinlikleri, bunun bir örneğidir. Gönen’de bir hafta süren bu etkinliklerde Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinden akademisyenlerin katıldığı bir sempozyum ile yine Türkiye geneline açık hikaye yarışması düzenlenmektedir. Gönen, son yıllarda kaplıca turizminin yanı sıra bir de edebiyatı merkez alan bir kültürel turizmi eklemiştir. Şair ve yazar etrafında kültürel bir turizm potansiyeli oluşturan bir diğer şehir de Bursa’dır. Ahmet Hamdi Tanpınar, bir süre Bursa’da görev yapmış; *Beş Şehir* adlı kitabında ve “Bursa’da Zaman” şiirinde, bu şehrin bütün kültürel dokusunu anlatmıştır. Buna bağlı olarak Bursa’da son yıllarda Ahmet Hamdi Tanpınar adı ile Türkiye geneline açık bilimsel toplantılar, hikâye, şiir ve deneme yarışmaları düzenlenmekte ve bu etkinlikler basın yayın organlarında gündem olmaktadır. Yine Sivas Şarkışla’nın kültür ve sanat dünyası tarafından bilinir olması ve dikkat çekmesi kuşkusuz Âşık Veysel’den ve onun adına yapılan etkinliklerden dolayıdır.

Birçok şehir modernleşme sürecinde adını ülke geneline ve dünyaya tanıtırken, kendi topraklarında doğmuş veya orada yaşamış yazar ve şairlerden de faydalanmaktadır. Örneğin modernleşme ve gelişmenin temel taşlarından biri olan üniversite isimleri, bu açıdan dikkat çekmektedir. Burdur ili, Mehmet Akif Ersoy’un Cumhuriyet’in ilk yıllarında Burdur Milletvekili olmasından dolayı Üniversitesine şairin adını vermiştir. Namık Kemal’in Tekirdağ’lı olmasından dolayı Tekirdağ’a açılan üniversiteye Namık Kemal; Karaman’daki üniversiteye ise kültür ve siyasal tarihte önemli bir isim olan Karamanoğlu Mehmet Bey’in adı verilmiştir.

c- Edebî Mekân Olarak Çanakkale Savaşları Alanı: Çanakkale, Türk’ün bağımsızlığının, irade ve azminin, vatan sevgisinin, cesaret ve fedakârlığının simgesidir. Birinci Dünya Savaşı’ndan bugüne Çanakkale çevresinde şiir yazmayan şair pek azdır. Vatan sevgisini, bağlılığını görünür kılmak, zayıflayan ümitleri tazelemek için hem Osmanlı’nın son hükümetleri, hem de Cumhuriyet idaresi, şairlerin vatan/yurt sevgisi dolayındaki şiirlerine dikkat etmiş, hatta şairleri bu yönde teşvik etmiştir. İttihat ve Terakki hükümeti, Birinci Dünya Savaşı’nda birçok yazar ve şairi, hem yaşananları görüp yazmaları, hem de savaşanlara şiirleri ile moral destek vermeleri için Çanakkale’ye göndermiştir. Bu bağlamda devlet kurumlarının doğrudan bastığı şiir kitapları olduğu

gibi, mali olarak destekledikleri şiir kitapları da vardır. İbrahim Alaaddin Gövsa’nın *Çanakkale İzleri*, Yusuf Ziya’nın *Yanardağ* adlı kitapları bunlardandır (Narlı 2007: 175).

Bugün Çanakkale’yi ziyaret edenler, büyük ölçüde Mehmet Akif’in Çanakkale şehitlerine adanan şiirinin oluşturduğu atmosfer içinde o savaş mekânlarını dolaşmaktadırlar. İnsanlar, Çanakkale’de yaşanan ölüm-kalım savaşının hatıralarını, bu hatıralar etrafında oluşan gizemli hikâyeleri edebî metinlerden okumuşlardır. Şiirlerin ve özellikle son yirmi yıldır Çanakkale etrafında yazılan romanların oluşturduğu atmosfer, Gelibolu Yarımadasını kutsal bir mekân hâline getirmiştir. Son yıllarda Mehmet Niyazi’nin *Çanakkale Mahşeri*, Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun *Çanakkale* serisi, Buket Uzuner’in *Uzun Beyaz Bulut*, Turgut Özakman’ın *Şu Çılgın Türkler* adlı romanlarının doğrudan ya da dolaylı olarak oluşturduğu duyarlık, Çanakkale’yi bir milletin var oluş mekânı hâline getirmiştir. Son yıllarda neredeyse Türkiye’nin her şehrinde gruplar hâlinde Çanakkale’ye, Gelibolu Yarımadasına ziyaretler düzenlenmektedir. Bu geziler, şehrin ve yarım adanın ticari hacmini de fark edilebilir bir derece de etkilemektedir. Edebî eserlerin oluşturduğu bu atmosferin, bölgede düzenlenen uluslararası buluşmaları da olumlu anlamda etkilediği söylenebilir. Çanakkale şehri ve turizm acenteleri, bölgeyi tanıtan kitaplarda, broşürlerde daima edebî eserlerden çıkan imajları kullanmaktadırlar.

Sonuç

Bu kısa çalışma göstermektedir ki edebiyat, turizmi teşvik edebilecek bir kültürel varlıktır. Bu husus, bir yandan edebî mekânların ortaya çıkışı ile mümkün olabileceği; bir yandan da mekânın edebî olarak anlatımı ile cazibesinin artışıyla kaynaklanmaktadır. Yerlerin turizm açısından değerlendirilmesinde edebiyatın veya edebî anlatımın önemi açıktır. Yerlerin tanıtımında edebî bakış açısı ve edebî mekânların teşvik edilmesi, yeni arayışların ortaya çıktığı şu günlerde Türk turizmine farklı bir anlayış katacaktır.

Türkiye’de, mekân, edebiyat ve turizm üçlüsü ile ortaya çıkan, edebî mekânların turizm maksadıyla tüketilmesi anlamına gelen edebî miras turizmi için önemli potansiyel alanlar mevcuttur. Bu alanlardan bazıları, edebî kişiliklerin önemine bağlı olarak uzun zamandan beri, adı edebî miras turizmi olarak konulmasa da, ziyaret edilmektedir. Bunların başında hiç kuşkusuz Mevlâna dolayısıyla da Konya gelmektedir.

Şehir bu açıdan uluslararası öneme sahiptir. Mevlâna, bilinçli olmasa da, “Ne olursan ol gel” değişimiyle turistik yolculukları bir bakıma teşvik etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Mevlâna’yı Türkiye’nin tanıtımında kullanması bu açıdan anlamlıdır. Bu açıdan bir başka konum Eskişehir-Mihalıççık (Yunus Emre) ve Nevşehir (Hacı Bektaş-ı Veli) yerleşmeleridir. Uluslararası ölçüde olmasa da Bursa ve Gönen de şehir kimliğinin oluşumunda ya da edebî turizm şehri olmak gibi bir potansiyele sahip oldukları görülmektedir. Bu iki yerleşme, sahip oldukları edebî kişilere bağlı olarak bir takım etkinliklere sahne olmakta; buna bağlı olarak farklı bir çekicilik ortaya çıkmaktadır. Yazarları ile ilgili yapılan sempozyumlar, bu iki şehrin edebî miras turizmi mekânı olarak ortaya çıkmalarını sağlamaktadır.

İstanbul, kişilerle ilgili olmayan ancak şehrin sahip olduğu doğal güzellikleri ile ön plana çıkan edebî bir mekân olmuştur. Bu edebî mekân birden çok yazarla ilgilidir ve bu açıdan müzeler şehridir

Kuşkusuz bu çalışmada Türkiye’de edebî mekânlarla ilgili sayısal veriler dikkate alınmamakta veya ziyaretçi miktarı ve özellikleri verilmemektedir. Konu başka bir çalışmada ele alınabilir ve Türkiye’de edebî miras turistlerinin profili ortaya konabilir.

Kaynaklar

- Aliağaoğlu, Alpaslan (2004). “Sosyo-Kültürel Miras Turizmi ve Türkiye’den Örnekler”. *Coğrafi Bilimler Dergisi* 2 (2): 55-70.
- Aydoğan, Köksal (1994). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Boniface Piriscilla ve Fowler, J. Peter (1993). *Heritage and Tourism in the global village*. London: Routledge.
- Boniface, Brain ve Cris Cooper. (1994). *The Geography of Tourism and Travel (Second edition)*. Butterworth, Heinemann.
- Fawcett, Clare ve Patrica Cormack (2001). “Guarding Authenticity at Literary Tourism Sites”. *Annals of Tourism Research* 28 (3): 686-704.
- Herbert, David (1996). “Artistic and Literary Places in France as tourist attractions”. *Tourism Management* 17(2): 77-85.
- (2001). “Literary Places, Tourism and The Heritage Experience”. *Annals of Tourism Research* 28 (22): 312-333.
- Hisar, Abdülhak Şinasi (1956). *Boğaziçi Mektupları*. İstanbul: Hilmi Kitabevi.

- Kültür Bakanlığı (2002). *Türkiye Müzeleri*. Ankara: Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Light, Duncan (2000). “An Unwanted Past: contemporary tourism and the heritage of communism in Romania”. *Journal of Heritage Studies* 6 (2):145-160.
- Narlı, Mehmet (2007). *Şiir ve Mekân*. İstanbul: Hece Yay.
- Özdemir, Nebi (2009). “Turizm ve Edebiyat”. *Milli Folklor* 82: 32-49.
- Prentice, Richard (1993). *Tourism and Heritage attractions*. London: Routledge.
- Toskay, Tunca (1983). *Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım*. İstanbul: Der Yay.
- Squire, J. Shelagh (1994). “The Cultural Values of Literary Tourism”. *Annals of Tourism Research* 21: 103-120.
- Smith, A. Karen (2003). “Literary Enthusiasts as Visitors and Volunteers”. *International Journal of Tourism Research* 5: 83-95.
- Yale, Pat (1991). *From Tourist attractions to Heritage Tourism*. Huntingdon: ELM Publications.

Literary Heritage Tourism and Literary Spaces in Turkey

Alpaslan Aliğaoğlu*

Mehmet Narlı**

Abstract

Tourism has become a different case recently. Today, almost everything can be the focus of tourism interest. Hence the interest in heritage tourism has also. Heritage is related to everything which is the legacy of the past. Heritage tourism is the consumption of the past for the aim of tourism. Being very comprehensive, heritage tourism is examined under different titles. One of these is the literary heritage tourism. Literary heritage tourism is a place where literature, the space, and tourism meet. Literary people, their living and working areas are the main attractions of heritage tourism. In this study the potential of tourism in Turkey's literary heritage are put in place. This is being done by using Herbert's typology. Results show that there already exist the literature tourism and the potential areas for literary heritage tourism areas in Turkey. The museum belonging to literary persons, Istanbul, Mevlana celebrations, Çanakkale wars are foremost examples on this issue.

Keywords

Tourism, literary heritage tourism, literary spaces, Turkey.

---

* Balıkesir University, Faculty of Science and Letters / Balıkesir
alpaslan38ster@gmail.com

** Balıkesir University, Faculty of Science and Letters / Balıkesir
metenar@yahoo.com

Туризм по местам литературного наследия и литературные места в Турции

Алпаслан Алиагаоглу*

Мехмет Нарлы**

Аннотация

Туризм как явление в последнее время обрело новое измерение. Сегодня все что угодно может стать центром внимания туризма. Поэтому наследие тоже вызвало интерес туризма. Наследие связано со всем, что осталось от прошлого. Туризм по местам наследия является использованием прошлого в туристических целях. Туризм по местам наследия является весьма многогранным и может быть рассмотрен под различными заголовками. Одним из них является туризм по местам литературного наследия. Туризм по местам литературного наследия – это соединение литературы, пространства и туризма. Литературные личности, места их проживания и места действия произведений являются основными достопримечательностями туризма по местам литературного наследия. В этой работе рассмотрены потенциальные направления туризма по местам литературного наследия Турции. Работа основана на типологии Герберта. Результаты показывают, что туризм по местам литературного наследия и его потенциальные направления, хотя они так и не называются, существуют в Турции давно. Музеи литераторов, Стамбул, торжества в честь Мевлана, поле боя в Чанаккале являются яркими примерами этого явления.

Ключевые Слова

туризм, туризм по местам литературного наследия, литературные места, Турция.

---

* университет Балыкесир, факультет литературы и естественных наук / Балыкесир
alpaslan38ster@gmail.com

** университет Балыкесир, факультет литературы и естественных наук / Балыкесир
metenar@yahoo.com